

6. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 р. № 2453- УІ: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>

7. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» 10.02.1995 № 51/95-ВР: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/51/95->

УДК 342. 92

Оксана Володимирівна ПАНАСЮК,

Завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

<http://orcid.org/0000-0003-1621-687X>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЬЯТЬ «ЗАКОННІСТЬ» ТА «ДИСЦИПЛІНА»

Важливим чинником ефективності державного управління є дотримання вимог законності та дисципліни, тому вдосконалення теоретичних засад забезпечення законності та дисципліни в державному управлінні є і досі актуальним питанням.

Не можна сказати, що проблема забезпечення законності та дисципліни в державному управлінні залишалася поза увагою вчених – їй присвячені наукові праці В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, Н. Р. Нижник, О. Ю. Оболенського, С. Г. Стеценка, В. В. Цветкова та інших адміністративістів, але не слід стверджувати й того, що вона знайшла своє остаточне вирішення. Зокрема, свідченням недостатньої наукової розробленості цієї тематики є наявність різних, а подекуди і протилежних законодавчих визначень та наукових тлумачень (розуміння, визначень) термінів «законність» та «дисципліна», що негативно відбивається на правозастосовній діяльності під час виконання покладених на суб'єктів державного управління завдань, функцій та обов'язків і реалізації наданих їм повноважень, під час визначення способів (методів) та форм забезпечення законності й дисципліни, визначення виду та міри юридичної відповідальності за порушення передбачених законодавством вимог тощо.

Сучасний стан наукової розробки питань забезпечення законності та дисципліни в державному управлінні характеризується такими особливостями: значним впливом на розуміння цих категорій попередніх розробок представників радянської теорії державного управління та адміністративного права; зміною розуміння сутності та меж державного управління після законодавчого закріплення поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6 Конституції України);

отождоженню законності та дисципліни представниками сучасної школи як теорії права, так і державного управління та адміністративного права.

Учені визнають складний характер законності та по-різному визначають її сутність і зміст. Наприклад, В. В. Лазарев визначає законність як «сукупність вимог»; В. О. Козбаненко – як «принцип, режим і метод діяльності державних органів та посадових осіб»; М. В. Вітрук – як «ідею, вимогу і систему»; Ю. П. Битяк – як «умови існування будь-якої демократичної держави, її обов'язкові риси»; В. Б. Аверьянов – як «політико-правове явище, критерій правового життя суспільства».

Отже, можемо зазначити що законність у науковій літературі розглядається з різних позицій, однак найчастіше її характеризують як принцип державної діяльності, як метод державного управління, режим (стан) суспільних відносин. Наприклад, як принцип державно-правового життя законність є основою діяльності держави, усіх її гілок влади. Вимога дотримання і виконання законів та інших правових актів стосується всіх суб'єктів права. Зокрема, відповідно до ст. 6 Конституції України «органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України»; відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Що стосується дисципліни, то у тлумачних словниках під нею розуміють наявність встановленого порядку, передбачення обов'язку щодо дотримання такого порядку. Тобто дисципліна, так само як і законність, визначається як статика (наявність встановленого порядку та певних обов'язків) та динаміка (дотримання або виконання встановлених правил) одночасно.

На відміну від законності, поняття дисципліни отримало законодавче визначення. Наприклад, у Дисциплінарному статуті Збройних Сил України під нею розуміють бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил, встановлених військовими статутами та іншим законодавством України; у Дисциплінарному статуті органів внутрішніх справ України – дотримання особами рядового і начальницького складу Конституції і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованих йому органів і підрозділів.

Аналіз вищевказаних понять дисципліни дає змогу зробити висновок про те, що їх основою є розуміння дисципліни як виконання (дотримання) законодавчих та підзаконних актів з питань службової діяльності або як бездоганне і неухильне додержання порядку і правил, котрі такими нормативними актами передбачені. Однак, беручи до уваги те, що службовці (військовослужбовці) зобов'язанні виконувати й усні

накази начальників усіх рівнів, що в мілітаризованих структурах є надзвичайно важливим, а їх невиконання вважається порушенням службової (військової) дисципліни, необхідно погодитись із висновком В.В. Маркова про те, що «законодавчі визначення службової (військової) дисципліни не повною мірою розкривають її сутність».

Вищенаведене дає змогу зробити висновок що: дисципліна і законність є різними поняттями (категоріями), хоча мають спільну мету встановлення порядку; що будь-яке порушення правових норм є свідченням недисциплінованості особи, яка його вчинила, незалежно від того, до якої з видів юридичної відповідальності її притягнуто, а отже, таке порушення є свідченням порушення дисципліни. На відміну від законності, основу дисципліни утворюють внутрішньо-організаційні відносини з питань проходження служби та внутрішнього розпорядку (вчасний прихід на роботу, дотримання встановленої тривалості робочого часу, вчасне і точно виконання наказів, розпоряджень та вказівок керівника, дотримання технологічної дисципліни та вимог щодо охорони праці, техніки безпеки і протипожежної охорони, дбайливе ставлення до службового майна, утримання від дій, що перешкоджають іншим працівникам виконувати свої службові обов'язки тощо).

Дисципліна, на відміну від законності, значно ширша за змістом, оскільки передбачає дотримання вимог, які містяться навіть в усних наказах та розпорядженнях керівників та начальників усіх рівнів.

Законність і дисципліна в державному управлінні великою мірою визначаються юридичною відповідальністю. Зокрема, за порушення законності передбачено більш жорсткі юридичні санкції, ніж за порушення дисципліни.

УДК 342.9:346.2(477)

Лілія Миколаївна ПОПОВА,

доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук, доцент

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Підприємництво є одним із ключових секторів у ринковій економіці, завдяки якому задовольняється потреба ринку в насиченості товарами та послугами, створюється здорова конкуренція, виникає новий прошарок в суспільстві. У сучасних умовах господарювання головним фактором розвитку підприємництва, перш за все, стають творчість, наука, освіта, а не ті об'єкти, де безпосередньо здійснюється виробництво матеріальних благ [1]. Для економіки нашої держави, особливо у період її наближення